

1 İyun Uşaqların Beynəlxalq Müdafiəsi Günüdür

Onlar artıq köçkün uşaqlar deyillər

Həyata doğuluş hayqırışlarını güllə, top-tüfəng səsləri boğdu...

Vaqonlarda, çadır şəhərciklərində, yataqxanalarda iməkləndilər, ilk addımlarını heç vaxt isinişə bilmədikləri müvəqqəti yaşayış məskənlərində atdılar...

Körpə gözləri boş təknələrə dikili qaldı, aclıq sınağına tuş gəldilər...

Bağca, məktəb yaşlarından qışın soyuğunda, yayın qızmarında yardım növbələrində gözləndilər...

Çoxları müəllimləri cəbhəyə döyüş yollandığı üçün parta arxasında oturmadı...

Elə oldu ki, qızınmaq üçün oxuyub-yazmalı olduqları kitab-dəftərlərini ocağa atdılar, sonra da ürək-lərindən süzülərək kırıqlarında gələnən göz yaşları içərisində o kitab-dəftərlərlə birgə arzularının da yamb kül olmasına tamaşa etdilər...

Heç uşaq fotoları olmadı... Olanlarsa sonradan bir daha o fotoları baxmaq istəmədilər...

Ötən günlərdən boylan qüssəli, kədərli, əzablı körpə simaları görməyə ürəklərinin tab gətirə bilməyəcəyindən qorxudular...

Əşyasız qamış komalardan sökülən qarğı atlarını yarıda qırılan xəyallarının arxasına hey çapa-çapa qaldılar...

Kiçik yaşlarından həyatın ağırlığını çiyinlərində daşıyan və dördün bir anıca böyütdüyü uşaqlar öldülər...

Ömürlərindən müharibə keçən, uşaqlıqları əllərindən alınan ağır-acı bir nəsil... "Qaçqın", "köçkün" uşaqlar...

sərilmiş çəmənlərinə... Quzular otlayır, bizsə gül-çiçəkdən çələng hövrük, kəpə-nöklərlə yarışırıq...

Köhlən atlarımızı başı qardan çalmalı dağlarla zümrüd çəmənlərin birləşdiyi yere, "Fatma nənənin qurduğu göy qurşağı"nın altındakı arzular körpüsünə sarı çapırıq.

Sıldırımlara dırmaşmış nəhəng yağan-ların dibi ilə kükrəyə-kükrəyə axan çaylara tamaşa edirik, ənginliklərdə süzən qartalların qiy səsinə qulaq veririk.

Bu əsrəngiz təbiətin qoynunda zamanı unuduruq, artıq toran qarışır, dağları dolanan süd kimi bəyaz duman seli ətrafımızı bürüyür.

Bir də görürük analarımızı nigarənciliklə bizi səsləyir... "Hardasınız, ay bala?"

Evlərimizə tələsik, elə acımış qı... Nənəmizin sacda bəşirdiyi isti yuxa çörəyinin arasına motal pendiri də qoyub ləzətlə yeirik...

Sonra... Pənçərədən düşən ay işığını şəhri ahəngi ilə şirin rüyalara dalırıq...

İşıqlı sabahlara qədəm qoyuruq...

Bələcə dəz bir qərindən sonra bizim də ruhumuz, mənəviyyatımız dinclik tapır. Ümidlərimiz işarır, 30 ilin o üzündən həsrətə boylanən hüznü arzulamızdır qədrli.

Düşmən tapdağından azad edilən yurdlarımızda tikilən uşaq bağçalarını, məktəbləri görmək bizə böyük təsəlli olur. Tezliklə burada doğum evləri də tikiləcək.

Bir zamanlar top-tüfəng, ah-nalə səsi yüksələn bu yerlərdə indi sadlıq qurur, toylar çalınır, gəlinlər gətirilir...

Artıq uşaqlarımız vaqon, çadır, yataqxana deyiləmir, öz evlərində, öz torpaqlarında, öz vətənlərində əbədi yaşayırlar.

Artıq onlar "köçkün" uşaqlar deyillər. Qalib Azərbaycan qürurlu vətəndaşlarıdır!

Bu, son 30 illik bir zaman kəsinin bütün Azərbaycan uşaqlarının keçdiyi ağır, çətin, iztirablı, amma sonda xoşbəxtliklə bitən "müharibə uşaqlarından zəfər uşaqlarınadək" adlı gerçək həyat hekayəsidir...

O uşaqlar ki, müharibə gördülər, məcburi köçkünlüklə üzlaşdilər, fiziki, maddi, mənəvi məhrumiyətlərə düşər oldular, amma sınımdılar, inanlarını itirmədilər...

O uşaqlar ki, yeni nəsil olaraq qəzəb, qisas hissi ilə böyüdülər, Qarabağı, Şərqi Zəngəzuru azadlığa qovuşdurdular, Azərbaycana zəfər qaytardılar...

Biz, keçmiş məcburi köçkün uşaqların yarımçıq arzularını həyata keçirdilər...

Bizi "köçkün" adından qurtardılar. Yenidən şuşalı, xankəndili, kəlbəcərli, ağdamlı, laçınlı, zəngilanlı, cəbrayillı, füzulili, qubadlılı... xoşbəxtlər edildilər.

Yasəmən MUSAYEVA,
"Azərbaycan"

30 illik bir zamanın uşaq dünyalarını udduğu, zalım qədrin talelərini dəyişdiyi qaçqın və məcburi köçkün uşaqlar bu bir qərinəlik vaxt dilimində təsvirə gəlməz maddi, mənəvi məhrumiyətlərə tuş gəldilər, xeyli əzablara sinə gördülər...

İnsafsız tələyin onlar üçün açdığı əzab-əziyyətlərdən keçən yolla yıxılıb-duraraq addımlamağa çalışdılar...

Təkcə qaçqın və məcburi köçkün uşaqları?! Yox.

Uşaqlığı həmin dövrə təsadüf edən ölkədəki bütün uşaqlar...

O uşaqlar elə bir zamanda dünyaya gəldilər ki, hər gün bir evə şəhid atəşi düşürdü. Elə bir ailə yox idi ki, yaxınını, doğmasını, qohumunu, qonşusunu itirməsin. Ağı deyən analar taqətdən, bacılar heydən düşmüşdü. Dörd o həddə çatmışdı ki, atalar - kişilər də ağlayırdı.

O günlərin ən çarəsizləri isə uşaqlar idi.

Oynamaqdan, sevincədən, deyib-gülməkdən məhrum olan kövrək uşaqlar... Kədərli dost olduğu uşaqlar...

Heç şübhəsiz, bir gündə adları çevrilib "köçkün" olan on minlərlə uşağın ağır-acı yaşantısı tamam başqaqaydı...

Amma bir də xocalı uşaqlar var idi.

Dərdlərinin ağırlığını, faciələrinin miqyasını təsvir etmək mümkün olmayan məsullar...

O qardaş-xatada başaçaq, ayaqyalın meşələrə, düzlərə düşən, nalələri yerigöyünləndən qanbağır körpələr...

Bir yox, onlarca ailə üzvünü itirənlər, nənə-babalara, ata-analara, bacı-qardaşları gözləri önündə öldürülənlər, al-qana bulanan şəhidlərinin məzarının yerini belə bilməyənlər, itkin doğmalarının yolunu hələ də gözləyənlər...

Əsirlikdə işgəncə görmüş, özləri valideyn qayğısına mülhəkən dərmanadığım olmuş, başsız qalmış ailələrinə dayağ durmağa çalışan balaca "böyük"lər...

Heç bir sözlə, heç bir təsəlli ilə ovuna, könlüdən şadlana bilməyən, qəlblərindəki sağalmaz yaralar sızlaya-sızlaya yaşlananlar...

Dərdlə qoşa böyüyənlər, tələyin öz qəm, kədər, ağrı, acı mizrağını ürəklərinə dərindən sapladığı xocalı uşaqlar...

Şuşalı, laçınlı, ağdamlı, xocalı, cəbrayillı, zəngilanlı, kəlbəcərli... "köçkün" uşaqlardan biri də mən idim. Kəlbəcəri tərək edən zaman cəmi 10 yaşım vardı.

Bütün "köçkün" uşaqların çəkdiyi, üz-ləşdiyi məhrumiyətlər həmin yaşdan elə mənim də həyat tərzimə çevrilmişdi.

Özümüz də hiss etmədən müharibə qətrə-qətrə iliklərimizə işləmişdi, biz də bu qan-qadannın bir hissəsi olmuşduq.

Ümumiyyətlə, qədrimizlə, yaşantımızla biz köçkün uşaqlar bir-birimizə yaman bənzəyirdik.

Yaşadığımız evlər də eyniydi, hamısı ucoq-sökük, qışda buz kimi soyuq, yayda cəhənnəm kimi isti...

Boş qazanlar, təknələr, cırıq paltarlar, ayaqçabıqlar, dərdli valideynlər...

Göz yaş, iztirab, könlü sınıqlığı... Heç xoşumuz gəlmirdi "köçkün", "qaçqın" sözündən...

İlahi, bu dəhşətli addan qurtulmaq, öz doğma yurdumuza qovuşmaq üçün necə ümidlə, həsrətlə gözləyirdik.

Qulağımız səsdə, gözlərimiz yolda, ürəyimiz həsrətdə düz birqərənlik böyük müddətdə zaman girdabında çabaladıq...

Bir də gördük ki, aman Allah, vəfasız ömrün çoxu gedib...

Bir də ayıldığımız, heç uşaqlığımızı yaşamadan yaşlanmağa üz tutmuşuq...

Vaxtilə analarının qucağında bir yaşında doğma yurdlarını tərək edən körpələrin indi 30-a yaxın yaşları var, özləri valideyndirlər.

Bəli, amansız zaman sürətlə keçib və biz hamımız uşaqlığımızı yaşamadan böyümüşük.

Ata-ana, nənə-baba olmuşuq... Övladlarımız, nəvələrimiz var...

O ağır-acı günlər hər birimizin qəlbində dərin yaralar açmış qaysaq bağlasa da, bir daha heç zaman sağalmayacaq...

O qəm-kədərli xatirələr heç zaman yaddaşımızdan silinməyəcək, unutmaya-cəqığ o günləri...